

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Факультет землевпорядкування

**ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
Зав. кафедри геоінформатики і
аерокоsmічних досліджень Землі**

_____ **Антоніна МОСКАЛЕНКО**

« ____ » _____ **2025 р.**

БАКАЛАВРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**на тему: Геоінформаційне забезпечення процесу управління земельними
ресурсами на прикладі Добропільської територіальної громади**

Спеціальність – 193 «Геодезія та землеустрій»

**Гарант освітньої програми
«Геодезія та землеустрій»,**

д. геогр. н., професор

(науковий ступінь та вчене звання)

_____ **Іван КОВАЛЬЧУК**

(підпис)

**Керівник бакалаврської
кваліфікаційної роботи,**

К.Т.Н., доцент

(науковий ступінь та вчене звання)

_____ **Антон КОШЕЛЬ**

(підпис)

Виконав

_____ **Дарина МАРИНЕНКО**

(підпис)

КИЇВ – 2025

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Факультет землевпорядкування**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри геоінформатики і
аерокосмічних досліджень Землі

_____ **Антоніна МОСКАЛЕНКО**

« ____ » _____ 2025 р.

**ЗАВДАННЯ ДО ВИКОНАННЯ БАКАЛАВРСЬКОЇ
КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

Мариненко Дарина Андріївна

Спеціальність 193 «Геодезія та землеустрій»;

Тема бакалаврської кваліфікаційної роботи: Геоінформаційне забезпечення процесу управління земельними ресурсами на прикладі Добропільської територіальної громади;

Затверджена наказом ректора НУБіП України від 20.11.2024 року № 2063"С";

Термін подання завершеної роботи на кафедру: за 10 днів до захисту;

Вихідні дані до бакалаврської кваліфікаційної роботи: кваліфікаційна бакалаврська робота розроблена у відповідності до нормативно-правових актів, норм та правил з питань здійснення оцінки землі: Земельного кодексу України від 25.10.2001 № 2768-III, Закон України «Про оренду земель» від 06.10.1998 р., № 858-XIV, Конституції України, Земельного кодексу України, Закону України "Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні" від 12.07.2001 № 2658-III та ін. При розробленні також використовувались відомості Державного земельного кадастру.

Перелік питань, що потрібно розробити:

1. Проаналізувати теоретичні основи геоінформаційного забезпечення управління земельними ресурсами;
2. Скласти загальну характеристику об'єкту роботи (Добропільської територіальної громади);
3. Обґрунтувати формування геоінформаційного забезпечення управління земельними ресурсами територіальної громади.

Дата видачі завдання _____

**Керівник бакалаврської
кваліфікаційної роботи**

_____ **Антон КОШЕЛЬ**

Завдання прийняла до виконання _____ **Дарина МАРИНЕНКО**

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ.....	6
ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ГЕОІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕКСУРСАМИ.....	9
1.1 Поняття геоінформаційного забезпечення та його роль у землекористуванні.....	9
2.2 Огляд сучасних ГІС-технологій у земельному управлінні.....	15
2.3 Нормативно-правове забезпечення використання ГІС в управлінні земельними ресурсами.....	19
Висновок до розділу 1.....	24
РОЗДІЛ 2. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОБ'ЄКТА (ДОБРОПІЛЬСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ).....	26
2.1 Природно-ресурсний потенціал громади.....	26
2.2. Стратегія розвитку громади.....	30
2.3. Загальна характеристика земельних ресурсів громади.....	35
Висновок до розділу 2.....	42
РОЗДІЛ 3. ФОРМУВАННЯ ГЕОІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ.....	44
3.1 Обґрунтування створення геоінформаційної бази для управління земельними ресурсами.....	44
3.2 Аналіз ефективності використання земель на основі ГІС.....	50
3.3 Рекомендації щодо вдосконалення геоінформаційного забезпечення у сфері управління земельними ресурсами.....	54
Висновок до розділу 3.....	56
ВИСНОВОК.....	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	60
ДОДАТКИ.....	63

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна бакалаврська робота має таку структуру: вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел, а також додатки. Загальний обсяг роботи становить 69 сторінок, містить 14 рисунків, 10 таблиць, 6 додатка. Список використаних джерел містить 20 найменувань.

У першому розділі було описано теоретичну частину, поняття про геоінформаційне забезпечення та його роль у землекористуванні, також розглянуті сучасні ГІС-технології у земельному управлінні, ще було перераховано нормативно-правове забезпечення згідно якого здійснюється використання ГІС в управлінні земельними ресурсами.

У другому розділі було створено загальну характеристику об'єкта дослідження – Добропільської територіальної громади. Був розкритий її природно-ресурсний потенціал, розглянута стратегія розвитку громади, та надана загальна характеристика земельних ресурсів громади.

У третьому розділі було обґрунтовано створення геоінформаційної бази, аналіз ефективності використання земель на основі ГІС, та рекомендації щодо вдосконалення геоінформаційного забезпечення у сфері управління земельними ресурсами.

Ключові слова: геоінформаційне забезпечення, земельні ресурси, Добропільська територіальна громада .

ВСТУП

Геоінформаційні системи (ГІС) стали ключовим інструментом у сфері управління земельними ресурсами, їх планування, аналізу та оптимізації. Вони дозволяють створювати інтегроване середовище для всіх учасників аграрного сектору, забезпечуючи точність, прозорість та ефективність земельних процесів.

Сучасний розвиток ГІС технологій зробив їх надзвичайно актуальними, адже це швидко, доступно, зручно та компактно. Останнє десятиліття в Україні активно формуються територіальні громади, що потребують раціонального розподілу земельних ресурсів та використання інтелектуальних систем для управління ними. ГІС сприяють ефективному аналізу та моделюванню просторових даних, що допомагає у прийнятті стратегічних рішень.

ГІС є невід'ємною частиною функціонування земельного ринку та державного кадастру. Вони забезпечують раціональне використання територій, допомагають прогнозувати зміни у землекористуванні та сприяють екологічній безпеці. Від моніторингу стану земель до підтримки прийняття рішень - геоінформаційні технології відіграють критично важливу роль у сталому розвитку аграрного сектору.

Метою бакалаврської роботи є Проаналізувати геоінформаційне забезпечення процесу управління земельними ресурсами на прикладі Добропільської територіальної громади

Завдання бакалаврської кваліфікаційної роботи:

- 1.) Проаналізувати теоретичні основи геоінформаційного забезпечення управління земельними ресурсами;
- 2.) Скласти загальну характеристику об'єкту роботи (Добропільської територіальної громади);
- 3.) Обґрунтувати формування геоінформаційного забезпечення управління земельними ресурсами територіальної громади.

Об'єктом дослідження є земля в Добропільській територіальній громаді Добропільського району (нині Покровського району) Донецької області.

Ця тема є актуальною, адже ця робота дозволить визначити оптимальний спосіб використання земель для різних видів діяльності, що сприятиме ефективному використанню земельних ресурсів та розвитку території.

Структура бакалаврської кваліфікаційної роботи. Наукова робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури і додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ГЕОІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕКСУРСАМИ

1.1 Поняття геоінформаційного забезпечення та його роль у землекористуванні.

Геоінформаційні технології (ГІТ) – технологічна основа створення географічних інформаційних систем, що дозволяють реалізувати їхні функціональні можливості.

Геоінформаційне забезпечення – це використання геоінформаційних технологій (ГІТ) для збору, аналізу, обробки та представлення географічно координованої інформації[1].

Умовно функції ГІС можна поділити на п'ять груп, при цьому перші три належать до традиційних функцій геоінформаційних технологій, останні дві – до нових, що розвинулися останнім десятиліттям.

1. Інформаційно-досвідкова функція – створення і ведення банків просторово-координованої інформації, у тому числі і створення цифрових (електронних) атласів. Як приклад можна навести Глобальний ресурсний інформаційний банк даних (Global Resources Information Database, GRID), створений під егідою UNESCO у 1987-1990 роках.

2. Функція автоматизованого картографування – створення високоякісних загальногеографічних і тематичних карт, що задовольняють сучасні вимоги до картографічної продукції. Прикладом реалізації є діяльність Інституту передових технологій (м. Київ) з підготовки і друкування навчальних географічних атласів території як України, так Молдови і Росії, на основі можливостей ГІС-пакетів фірми ERSI, США.

3. Функція просторового аналізу і моделювання природних, природно-господарських і соціально-економічних територіальних систем, що ґрунтується на унікальних можливостях, наданих картографічною алгеброю, геостатистикою і мережним аналізом, які складають основу аналітичних блоків сучасних інструментальних ГІС з розвинутими аналітичними можливостями.

Вона реалізується в наукових дослідженнях, а також вирішенні широкого кола прикладних завдань при територіальному плануванні, проектуванні та управлінні.

4. Функція моделювання процесів природних, природно-господарських і соціально-економічних територіальних системах. Прикладами є сучасні просторово-розподілені моделі поверхневого стоку, змиву ґрунту та транспорту силових і руслових наносів, різного роду забруднювачів, зокрема, LISEM, Csredis (Нідерланди), WEPP (США). Реалізується при оцінці і прогнозі поведінки природних і природно-господарських територіальних систем та їх компонентів при вирішенні різних наукових і прикладних завдань, у тому числі пов'язаних з охороною і раціональним використанням природних ресурсів.

5. Функція підтримки прийняття рішень у плануванні, проектуванні та управлінні. Найбільш активно цей напрямок в Україні розвивається в містобудівному плануванні і проектуванні. Певні успіхи є і в галузі геоінформаційного забезпечення надзвичайних ситуацій.

Основними галузями застосування ГІС у наш час є:

- управління земельними ресурсами, земельні кадастри;
- інвентаризація і облік об'єктів розподіленої виробничої інфраструктури і управління ними;
- тематичне картографування практично в будь-яких сферах його використання;
- морська картографія і навігація;
- аеронавігаційне картографування і управління повітряним рухом;
- навігація і управління рухом наземного транспорту;
- дистанційне зондування;
- управління природними ресурсами (водними, лісовими і т. ін.);
- моделювання процесів у природному середовищі, управління природоохоронними заходами;
- моніторинг стану навколишнього середовища;
- реагування на надзвичайні і кризові ситуації;

- геологія, мінерально-сировинні ресурси і гірничодобувна промисловість;
- планування і оперативне управління перевезеннями;
- проектування, інженерні дослідження і планування в містобудуванні, архітектурі, промисловому і транспортному будівництві;
- планування розвитку транспортних і телекомунікаційних мереж;
- комплексне управління і планування розвитку території, міста;
- сільське господарство;
- маркетинг, аналіз ринку;
- археологія;
- безпека, військова справа і розвідка;
- загальна і спеціальна освіта.

Зазначу, що до переліку ввійшли тільки «основні», «найбільші» сфери використання ГІС без урахування наукових досліджень, використання в яких геоінформаційних систем і технологій стає все більш поширеним. Крім цього, наведений список не є остаточним, оскільки сфера використання ГІС постійно розширюється. До нього можна, зокрема, додати медичну географію, епідеміологію, заповідну справу, туризм — сфери людської діяльності, у яких використання ГІС останніми роками стає все більш поширеним[2].

ГІС широко застосовується у землеустрої для створення та оновлення плановокартографічних матеріалів. За останні роки обсяг земельпорядної та кадастрової інформації суттєво збільшився, а до переліку її одержувачів додалися державні адміністрації, органи земельних ресурсів та сотні державних, комунальних та приватних земельпорядних організацій. Проте, відсутність належної уваги, фінансування та відповідних методик призвела до того, що стан крупномасштабних матеріалів є вкрай незадовільним, їх актуалізація на загальнодержавному рівні практично не проводилась. Тому проблема оновлення та інтеграції векторних та растрових даних на сьогоднішній день постала в Україні надзвичайно гостро.

Для успішного вирішення цих задач необхідне програмне забезпечення, що дозволяє на основі ГС створити єдине інформаційне середовище, що включає в себе як стандартні функції ГС, так і технологічні, пов'язані із сучасними методами отримання даних (GPS) та їх представлення (клієнт-серверні та інтернет-технології).

Крім того, світовий досвід показує, що сучасні ГС-технології незамінні у створенні та веденні системи державного земельного кадастру. Із створенням системи на всій території впроваджується єдине інформаційне середовище управління земельними ресурсами, інформаційне забезпечення ринку земель, оподаткування, реєстрація прав власності та взаємодія з іншими автоматизованими системами.

Важливою властивістю сучасних ГС є те, що вони забезпечують розробку і аналіз значної кількості варіантів проектних рішень, створення рекомендаційних та управлінських карт на регіони, що дає можливість віднайти найоптимальніше еколого-економічне обґрунтування системи заходів щодо організації території і охорони земель новостворених агро-структур, формування їх сталого землекористування, відтворення природних агроландшафтів, оперативного контролю використання земельних ресурсів, прогнозування можливих ерозійних процесів, створення протиерозійної організації території. Накопичення інформації про деградовані і малопродуктивні землі забезпечує оперативне обґрунтування їх консервації.

Отже, показники економічної ефективності створення автоматизованих технологій проектування характеризуються: ефективністю автоматизованих технологій як виду нової техніки, впливом на діяльність проектно-організацій, впливом на ефективність і якість проектних рішень.

Основними факторами, які обумовлюють економічну ефективність автоматизованих технологій у процесі проектування:

- зниження вартості проектно-кошторисних робіт за рахунок їх автоматизації;

– покращення проектних рішень у результаті застосування методів оптимізації, уніфікації, багатоваріантного проектування, комплексних математичних моделей.

До основних показників економічної ефективності застосування ГІС слід віднести:

- економію за рахунок зниження проектних робіт;
- економію за рахунок підвищення якості проектних рішень;
- річний економічний ефект;
- розрахунковий коефіцієнт загальної економічної ефективності;
- термін окупності;
- чисельність умовно вивільнених проектувальників;
- підвищення продуктивності праці проектувальника;
- відносне скорочення термінів виконання проектних робіт;
- рівень автоматизації проектних робіт [3].

Розвиток ГІС у сфері землекористування як інтелектуальної складової забезпечують науковий підхід для прийняття важливих управлінських рішень та дають змогу вирішувати значну кількість завдань, зокрема щодо ведення земельного кадастру, моніторингу та охорони земель, здійснення моделювання й прогнозування просторового розвитку, організації та контролю за виконанням проєктів, земельно-кадастрового знімання, забезпечення та обробки геопросторових даних, інформаційного обслуговування, автоматизованого видавання документів.

Для оптимізації системи впорядкування територій населених пунктів необхідною умовою є впровадження використання даних ДЗЗ спільно із застосуванням ГІС-технологій як інструменту ефективного розвитку земельних відносин, аудиту земельних ресурсів та створення, ведення і вдосконалення роботи банків цифрової картографічної інформації для об'єктів, які належать до земель несільськогосподарського призначення.

Вирішення проблем у сфері землекористування слід розглядати через призму завдань, виконання яких має забезпечити використання сучасних ГІС-технології спільно з даними ДЗЗ, а саме:

- створення умов для поширення актуальної інформації між відповідними організаціями та структурами;
- дотримання стандартів і форматів обміну цифрової інформації;
- аналіз поточного стану земельних угідь;
- виявлення помилок та недоліків;
- формування бази даних та відомостей про земельні ділянки.

Використання даних ДЗЗ спільно з відомостями ГІС систем Державного земельного та містобудівного кадастрів на територіях за межами населених пунктів, зокрема на сільськогосподарських та несільськогосподарських землях, дасть можливість впроваджувати технології точного землеробства для ефективного землекористування.

Процеси управління землекористуванням як у населених пунктах, так і за їх межами, потребують застосування даних ГІС та ДЗЗ для вирішення таких проблем:

- забезпечення актуальною інформацією про земельні ресурси відповідно до стратегії національних програм розвитку;
- встановлення і контролю технічних стандартів, особливо зі збору даних;
- обробки даних і обміну ними;
- архівування даних з обліку довгострокових національних інтересів;
- підготовки цифрових матеріалів відповідно до національних інтересів і рішень уряду (наприклад, щодо військових, оборонних та інших проблем);
- контролю за внесенням актуальної, достовірної інформації до баз даних Державного земельного кадастру та містобудівного кадастру щодо всіх об'єктів нерухомості[4].

2.2 Огляд сучасних ГІС-технологій у земельному управлінні.

Сучасні ГІС-технології стають незамінним інструментом у земельному управлінні, адже вони дозволяють інтегрувати різноманітні джерела просторових даних та автоматизувати аналіз, планування й моніторинг земельних ресурсів.

Інноваційні підходи до державного регулювання земельних ресурсів на основі ГІС-технологій стають дедалі актуальнішими у зв'язку зі зростанням вимог до ефективності управління земельними ресурсами. Геоінформаційні системи (ГІС) забезпечують комплексний підхід до збору, аналізу та візуалізації просторових даних, що дозволяє створювати інтегровані рішення для управління земельними ресурсами. Ці технології мають потенціал значно підвищити точність і ефективність державного регулювання, забезпечуючи прозорість та оптимізацію процесів прийняття рішень.

Одним із ключових аспектів інноваційного використання ГІС є можливість інтеграції різних типів даних, таких як кадастрова інформація, екологічні показники, дані про землекористування та інфраструктуру. Це дозволяє створювати багатосарові карти та аналізувати взаємозв'язки між різними аспектами використання земельних ресурсів. Такий підхід забезпечує більш глибоке розуміння стану земельних ресурсів і дає змогу приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Важливим елементом інноваційного підходу є використання ГІС для моніторингу стану земельних ресурсів. Завдяки можливості оперативного збору та обробки даних, державні органи можуть своєчасно виявляти та реагувати на зміни в землекористуванні, в тому числі на незаконні дії або екологічні загрози. Це сприяє підвищенню ефективності контролю за дотриманням законодавства у сфері земельних відносин і забезпеченню екологічної безпеки.

Інноваційні підходи на основі ГІС також включають використання технологій дистанційного зондування Землі (ДЗЗ) для отримання актуальних даних про стан земельних ресурсів. ДЗЗ дозволяє отримувати високоточні зображення з супутників, що значно розширює можливості для моніторингу

великих територій та забезпечує детальний аналіз змін у землекористуванні. Це особливо актуально в умовах швидких змін у землекористуванні або в ситуаціях надзвичайних природних явищ.

Застосування ГС-технологій у державному регулюванні земельних ресурсів також включає розробку систем підтримки прийняття рішень. Ці системи дозволяють моделювати різні сценарії використання земельних ресурсів, прогнозувати наслідки прийнятих рішень та оцінювати їхню ефективність. Таким чином, державні органи отримують можливість більш точно планувати розвиток територій, враховуючи як економічні, так і екологічні аспекти.

Інноваційні підходи на основі ГС сприяють підвищенню прозорості державного регулювання земельних ресурсів. Завдяки можливості відкритого доступу до геоінформаційних даних, громадськість може контролювати процеси землекористування, що знижує ризики корупції та підвищує довіру до дій державних органів. Це також стимулює громадське обговорення та участь у процесі прийняття рішень щодо управління земельними ресурсами.

Крім того, ГС-технології дозволяють здійснювати більш ефективну координацію між різними рівнями управління земельними ресурсами – від національного до місцевого. Інтегровані інформаційні системи забезпечують обмін даними між різними державними органами та сприяють узгодженню дій щодо управління земельними ресурсами на всіх рівнях. Це забезпечує більш ефективне використання ресурсів і уникнення дублювання функцій.

Інноваційні підходи до державного регулювання земельних ресурсів також передбачають використання ГС для аналізу соціально-економічних аспектів землекористування. Це дозволяє оцінювати вплив використання земель на економічний розвиток регіонів, визначати потенціал для залучення інвестицій та розробляти стратегії для підвищення ефективності землекористування. Врахування соціально-економічних факторів у регулюванні земельних відносин сприяє збалансованому розвитку територій.

Інноваційні підходи до державного регулювання земельних ресурсів на основі ГІС-технологій мають значний потенціал для покращення управління земельними ресурсами. Вони забезпечують більш раціональне використання земель, підвищують прозорість та ефективність державного управління, сприяють економічному зростанню та забезпеченню екологічної безпеки. Ці підходи є важливим кроком на шляху до забезпечення сталого розвитку і збереження природних ресурсів для майбутніх поколінь.

Таблиця представляє інноваційні підходи до державного регулювання земельних ресурсів на основі ГІС-технологій, підкреслюючи важливість інтеграції сучасних технологій у процеси управління земельними ресурсами.

Перший підхід, представлений у таблиці, полягає в інтеграції даних. Це означає об'єднання різних типів інформації, таких як кадастрові, екологічні та соціально-економічні дані, для створення багат шарових карт і виявлення взаємозв'язків між ними. Такий підхід дозволяє створювати комплексні рішення для управління земельними ресурсами, що забезпечує більш точний і цілісний аналіз земельного фонду.

Таблиця 1.1

Інноваційні підходи до державного регулювання земельних ресурсів на основі ГІС-технологій

Підхід	Опис	Специфіка
Інтеграція даних	Інтеграція різних типів даних для створення багат шарових карт та аналізу взаємозв'язків.	Створення інтегрованих рішень для управління земельними ресурсами.
Моніторинг стану земель	Оперативний збір та обробка даних для своєчасного реагування на зміни у землекористуванні.	Підвищення ефективності контролю за дотриманням законодавства.
Використання ДЗЗ	Отримання високоточних зображень з супутників для моніторингу великих територій.	Забезпечення детального аналізу змін у землекористуванні.
Системи підтримки прийняття рішень	Моделювання сценаріїв використання земель, прогнозування наслідків рішень.	Оптимізація планування розвитку територій.

Прозорість та громадський контроль	Забезпечення відкритого доступу до геоінформаційних даних для підвищення прозорості.	Сприяння громадському контролю та участі у прийнятті рішень.
Координція між рівнями управління	Інтеграція даних для узгодження дій між різними рівнями управління.	Ефективне використання дублювання функцій.
Аналіз соціально-економічних аспектів	Оцінка впливу використання земель на економічний розвиток регіонів.	Розробка стратегій для підвищення ефективності землекористування.

Другий підхід зосереджується на моніторингу стану земель. Використання ГІС-технологій дозволяє оперативно збирати і обробляти дані, що є важливим для своєчасного реагування на зміни в землекористуванні. Це сприяє підвищенню ефективності контролю за дотриманням законодавства, дозволяючи державним органам більш ефективно відслідковувати незаконні дії або екологічні загрози та вживати відповідних заходів для їх нейтралізації.

Третій підхід включає використання технологій дистанційного зондування Землі (ДЗЗ). Завдяки можливості отримання високоточних супутникових зображень, ГІС дозволяє проводити детальний моніторинг великих територій, що забезпечує детальний аналіз змін у землекористуванні. Це особливо важливо для регіонів, де необхідно здійснювати контроль за великими площами земельних ресурсів, а також в умовах швидких змін у природному середовищі.

Четвертий підхід стосується систем підтримки прийняття рішень, які допомагають у моделюванні сценаріїв використання земель та прогнозуванні наслідків різних рішень. Ці системи оптимізують планування розвитку територій, дозволяючи враховувати як економічні, так і екологічні аспекти землекористування. Вони також сприяють більш обґрунтованому прийняттю рішень, що підвищує ефективність державного регулювання.

П'ятий підхід підкреслює важливість прозорості та громадського контролю в управлінні земельними ресурсами. Відкритий доступ до

геоінформаційних даних дозволяє громадськості контролювати процеси землекористування, що сприяє зниженню ризиків корупції та підвищенню довіри до дій державних органів. Такий підхід також стимулює активну участь громадськості у прийнятті рішень, що є важливим елементом демократичного управління земельними ресурсами[5].

2.3 Нормативно-правове забезпечення використання ГІС в управлінні земельними ресурсами

Згідно з Конституцією України територіальний устрій держави гарантується на засадах єдності, цілісності її території, поєднання централізації і децентралізації у здійсненні державної влади, збалансованості соціально-економічного розвитку регіонів. Земельні ресурси в межах держави є територіальною основою її суверенітету[6].

Значним поштовхом для прискореного розвитку як загальнодержавного, так і регіонального управління земельними ресурсами стало створення в незалежній Україні спеціального уповноваженого державного органу по земельних ресурсах – Держгеокадастру України, а також прийняття Законів України «Про землеустрій», «Охорону земель», «Про державний контроль за використанням та охороною земель», «Про оцінку земель», Земельний кодекс України та низка інших законодавчих актів. Це суттєво вплинуло на структуру і зміст управління в галузі використання і охорони земельних ресурсів у ринкових умовах.

Відповідно до Конституції України єдиним органом законодавчої влади в Україні є парламент – Верховна Рада України, а вищим органом у системі органів виконавчої влади є Кабінет Міністрів. Якщо Верховна Рада визначає державну політику в галузі використання і охорони земель, то Кабінету Міністрів належить її реалізація. Крім цього, уряд виступає як суб'єкт розпорядження землями державної власності, що має також право на викуп земельних ділянок в інших власників для суспільних потреб.

Відповідно до ст. 140 Конституції України обласні ради є органом місцевого самоврядування, що представляють інтереси відповідних територіальних громад на території області, до повноважень яких належить вирішення відповідно до закону питань регулювання земельних відносин. Органами місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ і міст разом з обласними є районні ради. Органи місцевого самоврядування виконують управлінські функції у сфері земельних відносин відповідно до статей 8-12 Земельного кодексу України, Законів України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року (з відповідними змінами).

А.М. Мірошніченко, аналізуючи цю проблематику, робить слушний висновок, що управління в галузі земельних відносин доцільно визначати як діяльність із використанням державного владного примусу, спрямовану на забезпечення раціонального використання, охорону та відтворення.

Повноваження сільських, селищних, міських рад у галузі регулювання земельних відносин поділяються на декілька груп. Здійснюючи управлінські функції щодо охорони і раціонального використання земель, рада організовує землеустрій, здійснює контроль за використанням земель, інформує населення про стан і рух земельних ресурсів тощо.

Виконавчу владу здійснюють місцеві державні адміністрації, які вирішують питання використання землі, природних ресурсів та охорони довкілля. Інші земельні функції державних адміністрацій присвячені управлінню земельним фондом на певній території: координації землеустрою, діяльності державних органів земельних ресурсів, державному контролю за використанням та охороною земель тощо.

У роботі зазначається, що земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності українського народу. Від імені українського народу права власника здійснюють органи державної влади та органи місцевого

самоврядування в межах, визначених Конституцією. Кожен громадянин має право користуватися природними об'єктами права власності народу відповідно до закону.

Територіальні громади сіл, селищ і міст можуть об'єднувати на договірних засадах об'єкти комунальної власності, а також кошти бюджетів для виконання спільних проектів або для спільного фінансування (утримання) комунальних підприємств, організацій і установ, створювати для цього відповідні органи і служби.

Наступним по рангу є кодифікований документ Земельний кодекс України, якому присвячено цілий розділ VII «Управління в галузі використання і охорони земель». Так, ст. 12 Земельного кодексу України визначає повноваження сільських, селищних, міських рад та їх виконавчих органів у галузі земельних відносин. В ній зазначається, що взаємодія суб'єктів управління місцевих органів влади та суспільства є основою успіху щодо реалізації законодавчої та нормативно-правової бази у сфері управління земельними ресурсами. Закон України «Про землеустрій» визначає правові та організаційні основи діяльності у сфері землеустрою. Він спрямований на регулювання відносин, які виникають між органами державної влади, органами місцевого самоврядування, юридичними та фізичними особами із забезпечення сталого розвитку землекористування.

Наступним історичним етапом було прийняття Закону України «Про місцеві ради народних депутатів Української РСР та місцеве самоврядування» від 7 грудня 1990 року. Вже 26 березня 1992 року був прийнятий Закон України «Про місцеві ради народних депутатів та місцеве і регіональне самоврядування». Сучасним законодавчим актом є Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», який визначає систему та гарантії місцевого самоврядування в Україні, засади організації та діяльності, правового статусу і відповідальності органів і посадових осіб місцевого самоврядування.

Так, гл. 1 закону визначає повноваження сільських, селищних, міських рад, а ст. 26 – виключну компетенцію сільських, селищних, міських рад, де зазначено, що:

1. Виключно на пленарних засіданнях сільської, селищної, міської ради вирішуються такі питання:

1) прийняття рішень щодо надання відповідно до чинного законодавства пільг по місцевих податках і зборах, а також земельному податку;

2) вирішення відповідно до закону питань регулювання земельних відносин;

3) затвердження ставок земельного податку відповідно до Податкового кодексу України;

2. Виключно на пленарних засіданнях міських рад (міст ыз районним поділом), крім питань, зазначених у частині першій цієї статті, вирішуються такі питання:

1) визначення обсягу і меж повноважень, які здійснюють районні у містах (у разі їх створення) ради та їх виконавчі органи в інтересах територіальних громад районів у містах;

2) встановлення нормативів централізації коштів від земельного податку на спеціальних бюджетних рахунках районів міста.

Закон України «Про охорону земель» визначає правові, економічні та соціальні основи охорони земель з метою забезпечення їх раціонального використання, відтворення та підвищення родючості ґрунтів, інших корисних властивостей землі, збереження екологічних функцій ґрунтового покриву та охорони довкілля[7].

У ст. 5 йдеться, що органами, які здійснюють регулювання в галузі охорони земель, є Верховна Рада України, Верховна Рада Автономної Республіки Крим, Кабінет Міністрів України, Рада Міністрів Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування, місцеві державні адміністрації, а також спеціально уповноважені центральні органи виконавчої влади в межах повноважень, установлених законом.

Закон України «Про оцінку земель» від 11.12.2003 № 1378-IV визначає правові засади проведення оцінки земель, професійної оціночної діяльності у сфері оцінки земель в Україні. Він спрямований на регулювання відносин, пов'язаних із процесом оцінки земель, забезпеченням проведення оцінки земель з метою захисту законних інтересів держави та інших суб'єктів правовідносин у питаннях оцінки земель, інформаційного забезпечення оподаткування та ринку земель[8].

Закон України «Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв)» від 27.06.2015 визначає організаційні та правові засади виділення власникам земельних часток (паїв) земельних ділянок у натурі (на місцевості) із земель, що належали колективним сільськогосподарським підприємствам, сільськогосподарським кооперативам, сільськогосподарським акціонерним товариствам на праві колективної власності, а також порядок обміну цими земельними ділянками. При цьому сільські, селищні, міські ради приймають рішення щодо виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв) у межах населених пунктів, а районні державні адміністрації – за їх межами[9].

Закон України «Про державний контроль за використанням та охороною земель» визначає правові, економічні та соціальні основи організації здійснення державного контролю за використанням та охороною земель. Він спрямований на забезпечення раціонального використання і відтворення природних ресурсів та охорону довкілля[10].

Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» регулює відносини, що виникають у процесі добровільного об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст, а також добровільного приєднання до об'єднаних територіальних громад. Якщо до складу об'єднаної територіальної громади увійшла територіальна громада (територіальні громади), розташована на території суміжного району, розширенню підлягають межі району, на території якого розташований адміністративний центр утвореної об'єднаної територіальної громади. У такому разі проєкт землеустрою щодо встановлення

(зміни) меж району розробляється відповідно до постанови Ради Міністрів Автономної Республіки Крим, розпорядження голови обласної державної адміністрації[11].

Закон України «Про співробітництво територіальних громад» визначає організаційно-правові засади співробітництва територіальних громад, принципи, форми, механізми такого співробітництва, його стимулювання, фінансування та контроль відповідно до Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» від 1 квітня 2014 року № 333-р.[12], [13].

Висновок до розділу 1

Отже, як висновок з розділу 1 можна виділити ось таку інформацію. Геоінформаційні технології (ГІТ) є основою сучасного управління земельними ресурсами. Вони допомагають збирати, аналізувати та візуалізувати просторову інформацію, що дозволяє ефективно управляти територіями. Використання ГІС у землекористуванні забезпечує точність даних, раціональне планування та прозорість процесів прийняття рішень.

Сучасне законодавство України активно регулює питання управління земельними ресурсами, впроваджуючи механізми контролю, оцінки та землеустрою. Закони, такі як Земельний кодекс України, Закон "Про охорону земель" та "Про оцінку земель", формують правову базу для ефективного використання земельних ресурсів. Важливу роль відіграють місцеві органи влади, які реалізують управлінські рішення відповідно до закону.

Інноваційні підходи до державного регулювання земельних ресурсів базуються на інтеграції ГІС та дистанційного зондування Землі (ДЗЗ). Це дозволяє оперативно отримувати дані про стан земель, аналізувати тенденції та прогнозувати майбутні зміни. Розвиток ГІС у державному управлінні сприяє точному землекористуванню та екологічній безпеці.

Впровадження ГС у систему земельного кадастру забезпечує єдине інформаційне середовище, де зберігаються дані про земельні ділянки, їх правовий статус та використання. Такий підхід сприяє мінімізації правових ризиків, створенню справедливого ринку землі та покращенню адміністрування земельних ресурсів.

Загалом геоінформаційне забезпечення є важливим інструментом сталого розвитку землекористування, дозволяючи ефективно використовувати території, запобігати негативним екологічним наслідкам та оптимізувати управління земельними ресурсами в Україні.

РОЗДІЛ 2. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОБ'ЄКТА (ДОБРОПІЛЬСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ)

2.1 Природно-ресурсний потенціал громади.

Добропільська громада розташована на сході України в Донецькій області. Її адміністративним центром є місто Добропілля, яке після останніх реформ територіального устрою стало частиною Покровського району. Це громадське утворення організовано відповідно до сучасних зусиль з децентралізації в Україні, що спрямовані на покращення управлінських процесів на місцевому рівні. Сучасний Покровський район Донецької області встановлює свої кордони з кількома сусідніми адміністративними одиницями.

На півночі Покровський район межує з Краматорським районом, який розташовується у верхній частині області. Така межа визначається як частина загальної реорганізації адміністративно-територіального устрою регіону і сприяє формуванню стабільних управлінських структур.

На південному сході територія району стикається з Маріупольським районом, чії просторові межі охоплюють ділянки, що прилягають до Азовського узбережжя. Це розташування надає особливого значення даному напрямку, оскільки пов'язане з потенціалом морського транспортування та торгівлі.

На півдні Покровський район межує з Волноваським районом, який характеризується активною господарською діяльністю, зокрема в аграрному секторі. Така межа підкреслює взаємозв'язок між регіонами, що сприяє розвитку місцевої економіки та сільського господарства.

Западна межа Покровського району встановлена із Бахмутським районом, що є важливою структурною одиницею регіону з історичною та економічною значимістю. Такий напрямок межування відображає спільні інтереси та потенціал для співпраці між суб'єктами місцевого самоврядування[14].

куполи. Особливо багата балками і ярами північно-східна частина району. Тут балки врізаються у водорозділ на 3-3,5 км., поповнюючи водами басейни річок Сіверський Донець і Дон. В південно-західній частині балок і ярів значно менше. Тут знаходяться витoki річок басейну р. Дніпро[15].

Клімат Покровського району помірно-континентальний. Середня температура січня $-6,5^{\circ}\text{C}$, липня $+21^{\circ}\text{C}$. За агрокліматичним районуванням Донецької області Покровський район віднесено до другого помірно-засушливого району, для якого характерні жарке літо і помірно холодна зима. Початок літнього періоду спостерігається в першій декаді травня, зимового - в третій декаді листопада.

Улітку переважають вітри південно-західного та південного напрямків. Періоди без опадів у більшості випадків не перевищують 10–15 днів. Середня швидкість вітрів у вегетаційний період 3,2–4,7 м/с. Загальна кількість днів за рік з сильними вітрами дорівнює 20. Переважаючими вітрами на території Покровського району вважаються східні вітри[16].

Взимку переважають південно-східні та східні вітри. Їх середня швидкість становить близько 5-6 м/с. Крім того, у зв'язку з тим, що повітряні маси, що надходять зі сходу містять в собі дуже низьку вологість, вони провокують виникнення суховіїв навесні. Але суховії - це не єдиний недолік місцевого клімату. Бувають сильні зливи, іноді з градом, або зимні відлиги, які переходять в ожеледиці (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Повторність середньорічних вітрів

Напрямок	Пн.	Пн.–Сх.	Сх.	Пд.–Сх.	Пд.	Пд.–Зх.	Зх.	Пн.–Зх.
%	11,9	11,8	13,4	11,9	12,1	12,9	13,1	12,9

У таблиці 2.2 та на рис. 2.2 представлений розподіл кількості опадів за сезонами у відсотках від загальної кількості опадів за рік.

Таблиця 2.2

Розподіл середньої кількості опадів (Н, мм) за сезонами

Рік	Сума опадів за рік	Кількість опадів	Зима	Весна	Літо	Осінь
2008	646	за сезон	85	152	280	129
2009	546	за сезон	75	149	121	201
2010	492	за сезон	92	61	229	110
2011	730	за сезон	105	176	270	162
2012	519	за сезон	143	75	148	153
2013	530	за сезон	54	192	144	130
2014	511	за сезон	115	249	107	236
Середнє за 7 років	568	середнє за 7 сезонів	96	151	186	160
		% від середньої річної кількості опадів	17	26	33	28

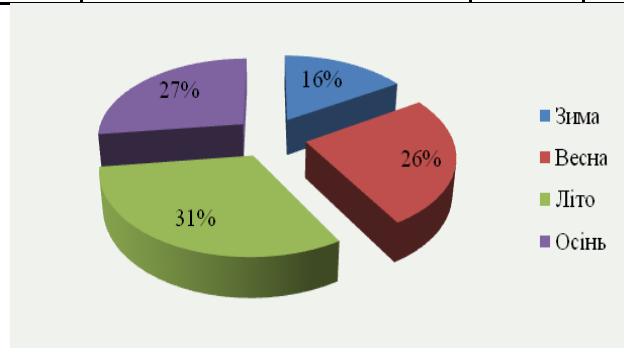

Рис. 2.2. Розподіл кількості опадів за сезонами, %

Як бачимо, протягом семи років випадала достатня кількість опадів, але розподілялись вони нерівномірно. У зимові місяці випадало 16% від річної кількості опадів; навесні – 25%; влітку – 33%; восени – 26%.

Наявність різноманітних форм рельєфу призвела до створення на них різноманітних видів ґрунтів. На лісовидних породах утворилися гумусні чорноземи. У заплавах річок і балок лугові чорноземи, луго-болотні, переважно із засоленими ґрунтами. Для ґрунтового покриву більшої частини Донецької області характерні чорноземи, в північних районах зустрічаються дернові слабоопідзолені ґрунти, вздовж узбережжя Азовського моря - слабосолоні чорноземи і солонці. Всього на карті області виділено 60 видів ґрунтів [15].

Надалі я обмежу територію, з всього Покровського району, до колишніх територій Допропільського району.

З півдня на північ через колишню територію Добропільського району протікає р. Казенний Торець зі своєю притокою р. Грузька, а зі сходу на захід - р. Бик (притока Самари), яка зливається зі своїми притоками: р. Водяною - в с. Криворіжжі і р. Гришинка - в с. Юр'ївка. Неподалік с. Новотроїцького бере свій початок р. Самара, а біля с. Нововодяне її притока - друга р. Водяна. Всі річки невеликі і неглибокі, влітку пересихають і міліють, а з початку грудня і до середини березня покриваються льодом. Є кілька водойм штучного походження[16].

2.2. Стратегія розвитку громади

Станом на 01.01.2017 року в районі склалася наступна економічна ситуація:

- обсяги реалізованої промислової продукції у відпускних цінах підприємств за 2016 рік склали 1019,9 млн. грн. (142,7% до 2015 року);
- аграрними підприємствами району вирощено худоби та птиці в живій вазі 106,7 тонн, або 95,5% до 2015 року; вироблено м'яса в живій вазі 52,9 тонн, в порівнянні з 2015 роком – 50,9%;
- станом на 01.01.2017 року на обліку в міському центрі зайнятості перебуває з числа незайнятого населення району 211 осіб, в т.ч. безробітних – 128 осіб. Офіційний рівень безробіття становить 1,4%.
- створено 68 нових робочих місць на підприємствах усіх форм власності (53,1% до 2016 року);
- обсяги роздрібного товарообігу по підприємствам торгівлі в сіх форм власності складають 11,1 млн. грн., або 48,8% до 2015 року;
- товарообіг на душу населення дорівнює 690,7 грн., або 50,9% до 2015 року;
- за підсумками виконання зведеного бюджету району за січень-грудень 2016 року з урахуванням сум дотацій та субвенцій, одержаних з державного

бюджету надійшло 135418,9 тис.грн. податків, зборів та інших обов'язкових платежів або на 36,3% більше, ніж за 2015 рік;

- сума податкового боргу по Добропільському району станом на 01.01.2017 року до зведеного бюджету становить 637,7 тис. грн., до державного – 85,0 тис. грн., до місцевого бюджету - 552,7 тис. грн.;

- у розвиток економіки району у 2016 р. за рахунок усіх джерел фінансування вкладено 17490 тис.грн. капітальних інвестицій, або 69,6% до 2015 року. Джерелом фінансування капітальних інвестицій у 2016 р. були власні кошти підприємств і організацій, які склали 100% загального обсягу капітальних інвестицій;

- рівень розрахунку за енергоносії населення за 2016 рік складає 90,5%[15].

Бюджет району по доходах на 2016 рік з врахуванням міжбюджетних трансфертів визначений у сумі 96858,9 тис.грн., у тому числі: загальний фонд у сумі 83928,7 тис.грн., спеціальний у сумі 12930,2 тис.грн.

Загальний фонд місцевих бюджетів району на 2016 рік без врахування міжбюджетних трансфертів з державного бюджету затверджений в обсязі 32266,5 тис.грн.

Найбільшу питому вагу надходжень загального фонду (47,0%) складають місцеві податки, які визначені в обсязі 15180,0 тис.грн. Основними складовими місцевих податків є : податок на майно – 13357,6 тис.грн.; єдиний податок – 1822,4 тис.грн.

Податок на майно включає в себе плату за землю – 12922,2 тис.грн. та податок на нерухоме майно – 435,4 тис.грн.

Обсяг надходжень єдиного податку на 2016 рік заплановано у сумі 1822,4 тис.грн.

Надходження податку на доходи фізичних осіб, які визначені в обсязі 13858,0 тис. грн.

Екологічний податок у затвердженому обсязі доходів складає 7,8% або 2505,0 тис.грн.

Податок на прибуток підприємств і організацій, що належать до комунальної власності у 2016 році планується у сумі 5,0 тис.грн.

Неподаткові надходження загального фонду затверджені у розмірі 110,5 тис.грн[15].

Спеціальний фонд місцевого бюджету на 2016 рік сформовано у розмірі 12935,5 тис.грн., з них власні надходження бюджетних установ – 421,9 тис.грн., надходження від відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва - 12513,3 тис.грн. та надходжень грошових стягнень за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища внаслідок господарської та іншої діяльності у сумі 0,3 тис.грн.

Бюджет розвитку по доходам на 2016 рік не затверджено.

Обсяг міжбюджетних трансфертів, що надаються з державного бюджету місцевим бюджетам, передбачено у сумі 43553,0 тис.грн.

Видаткова частина зведеного бюджету району з урахуванням трансфертів з держбюджету на 2016 рік запланована у сумі 96858,9 тис.грн., в т.ч. по загальному фонду – 82338,7 тис.грн., по спеціальному – 14520,2 тис.грн.

Питома вага заробітної плати з нарахуваннями на неї в загальній сумі витрат у галузях соціально-культурної сфери склала 51,3%.

На фінансування соціально-культурної сфери спрямовано:

- державне управління – 6735,3 тис.грн.;

- освіти – 30175,4 тис.грн.

- охорони здоров'я – 6364,9 тис.грн.;

- соціальному захисту населення і соціальному забезпеченню – 19892,3 тис.грн.;

- культури – 3949,5 тис.грн.;

- фізичної культури та спорту – 409,8 тис.грн.

На території району здійснюють господарську діяльність виробничі підрозділи вугільної промисловості, які сплачують до місцевих бюджетів орендну плату за земельні ділянки, екологічний податок.

Надходження до загального фонду від вугільних бюджетоутворюючих підприємств: ПАТ «ДТЕК Октябрська ЦЗФ» - 6,6% (в т.ч., плата за землю – 1,5%, екологічний податок – 5,1%), ПАТ «ДТЕК Добропільська ЦЗФ» - 3,0% (в т.ч., плата за землю – 1,2%, екологічний податок – 1,8%), ТОВ «ДТЕК Добропіллявугілля» - 2,7% (в т.ч., плата за землю – 0,9%, екологічний податок – 1,8%).

Питома вага підприємств галузі сільського господарства в надходженнях до загального фонду місцевих бюджетів району складає 33,8%.

На території району сільськогосподарську діяльність здійснюють 55 підприємств та 124 фермерських господарств.

Надходження до загального фонду від сільськогосподарських бюджетоутворюючих підприємств: ТОВ «Перспектива» - 4,4% (в т.ч., податок та збір на доходи фізичних осіб – 1,6%, плата за землю – 0,8%, єдиний податок – 2,0%), ТОВ «ДСП» - 3,1% (в т.ч., податок та збір на доходи фізичних осіб – 2,1%, плата за землю – 0,4%, єдиний податок – 0,6%), ПрАТ «Екопрод» - 2,9% (в т.ч., податок та збір на доходи фізичних осіб – 1,2%, плата за землю – 0,2%, єдиний податок – 1,5%), ТОВ «Агродобробут» - 2,6% (в т.ч., податок та збір на доходи фізичних осіб – 1,8%, єдиний податок – 0,8%)[15].

Далі вважаємо за доцільне привести дані з наявності та розподілу земель між основними сільськогосподарськими підприємствами, що розташовані на території колишнього Добропільського району (табл. 2.3)

Таблиця 2.3

Характеристика сільськогосподарських підприємств на території колишнього Добропільського району Донецької області

Назва підприємства	Загальна площа, га	Питома вага, %	Прізвище, ім'я, по батькові керівника підприємства
ТОВ «Рута-Плюс»	3285,5684	15,91	Курганов Руслан Анатолійович
ТОВ "Перспектива"	8486,8450	41,10	Антипенко Володимир Вікторович

ТОВ „Добропільське сортонасінницьке підприємство”	4992,2452	24,18	Шаров Віктор Сергійович
ТОВ «Агродобробут»	3882,7653	18,81	Каплунов Сергій Олександрович
Всього:	20647,4239	100,00	

Ми бачимо, що сільськогосподарські підприємства, що функціонують на території Добропільського району займають 320647,4239 га (0,36 % від загальної площі ріллі). Найбільше підприємством є ТОВ «Перспектива» – 8486,8450 га.

У районі на балансі сільських та селищної рад перебувають 14 багатоквартирних будинків загальною площею 9,0 тис.м², всього 175 квартир, які мають індивідуальне пічне опалення. Дані будинки були побудовані в період: 1961-1970 – 2 будинки, 1971-1980 – 9 будинків, 1981-1990 – 2 будинки та 1991-2000 – 1 будинок. Капітальні ремонти цих будинків були виконанні в 2009-2012 роках[15].

Мережа навчальних закладів району складається з 10 загальноосвітніх шкіл, мережа дошкільних навчальних закладів складає з 15 дитячих садків.

У структурі КЛПЗ «Добропільський районний центр первинної медико-санітарної допомоги» знаходиться 6 амбулаторій та 22 фельдшерських пунктів.

Теплопостачання об'єктів соціально-культурного призначення забезпечується від 13 вугільних котелень, з них 10 котелень загальноосвітніх шкіл та 3 котельні в амбулаторіях. В 2 амбулаторіях, 5 ФП та 3 бібліотеках електричне опалення. Загальна протяжність теплових мереж складає 2,75 км. Центральним водопостачанням користуються жителі 27 населених пунктів району: 6 населених пунктів отримують воду від УПВЧ КП «Компанія «Вода Донбасу», 5- Добропільського ВУВКГ КП «Компанія «Вода Донбасу», 16-із артезіанських свердловин[15].

Об'єкти водопровідно-каналізаційного господарства на території населених пунктів району складають 15 свердловин, 15 водопровідних насосних станцій, 16 водонапірних башен, 2 резервуари, 61 громадський колодязь та 6 очисних споруд. В районі налічується 155,5 км водопровідних та 8,84 км каналізаційних мереж.

Зовнішнім освітленням охоплено 11 населених пунктів району, всього кладовищ – 66 од., з них діючих кладовищ – 63 од., площа зелених насаджень – 4,5 га. Протяжність вулиць і доріг, які знаходяться на балансі в комунальній власності місцевих рад складає 110,48 км[15].

2.3. Загальна характеристика земельних ресурсів громади

Склад земельних угідь на території колишнього Добропільського району представлено в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Характеристика земельних угідь на території колишнього Добропільського району Донецької області

№	Назва угідь	Площа, га	Питома вага, %
1	С.-г. угіддя, всього	82964,5958	87,40
	у т.ч. рілля	68015,9660	71,65
	багаторічні насадження	842,90	0,89
	сіножаті	1093,95	1,15
	пасовища	13011,7798	13,71
2	Під виробничими будівлями і дворами	933,2906	0,98
3	Під господарськими шляхами і прогонами	552,7699	0,58
4	Ліс і інші лісо вкриті площі, всього	4099,7581	4,32
	у т.ч. полезахисних лісосмуг	1585,4725	1,67
5	Сторонні землі, всього	6382,5856	6,72
	у т.ч.		
	житлової і громадської забудови	107,6651	0,11
	промисловості, транспорту, зв'язку, оборони та іншого призначення	1016,1703	1,07
	інші	5091,4502	5,36
	Всього земель в межах плану:	94933,0	100,00

Як бачимо з таблиці 2.3 та діаграми (рис. 2.3), найбільшу площу на території колишнього Добропільського району займають сільськогосподарські угіддя – 82964,5958 га (87,40 %), з них рілля – 68015,966 га (71,65%), багаторічні насадження – 842,90 га (0,89%), сіножаті – 1093,95 га (1,15 %), пасовища – 13011,7798 га (13,71%). Також значну площу займають ліси та лісовкриті площі – 4099,7581 га (4,32%).

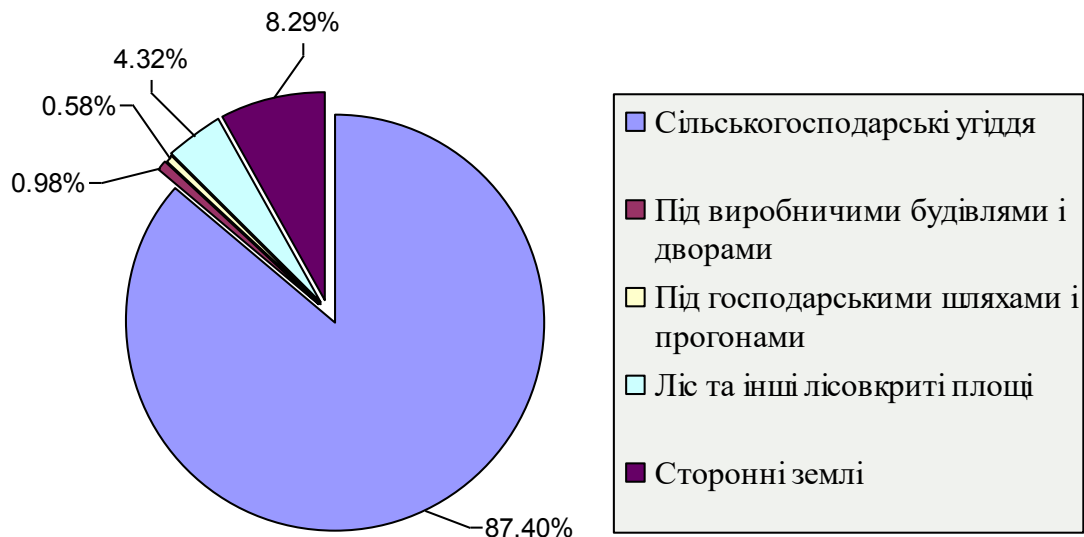

Рис.2.3. Розподіл земель за угіддями, %

Земельний фонд колишнього Добропільського району за останні роки зазнав змін. Аналіз складу земельних угідь, що знаходяться на його території представлено в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Розподіл земельного фонду колишнього Добропільського району Донецької області за видами основних угідь

Види основних угідь	01.01.2014 р.	01.01.2015 р.	01.01.2016 р.
	Площа, га		
Сільськогосподарські землі	84858,3867	84763,0564	84617,9563
Сільськогосподарські угіддя	83134,3163	83039,0532	82964,5958
рілля	68180,4075	68085,1444	68015,9660
багаторічні насадження	842,9000	842,9000	842,9000
сіножаті	1093,9500	1093,9500	1093,9500
пасовища	13017,0588	13017,0588	13011,7798

Продовження таблиці 2.5

Під господарськими будівлями і дворами	933,7329	933,6657	933,2603
Під господарськими шляхами і прогонами	556,3376	556,3376	552,7699
Ліси та інші лісовкриті площі	4112,9968	4095,4805	4099,7581
у тому числі: лісові землі	3890,5520	3873,0357	3865,2833
з них : вкриті лісовою рослинністю	3650,0922	3632,5759	3624,8235
з них: полезахисні смуги	1031,9702	1014,4539	1585,4725
інші захисні насадження	774,2197	774,2197	731,2857
не вкриті лісовою рослинністю	29,8000	29,8000	29,8000
інші лісові землі	210,6598	210,6598	210,6598
Чагарники	222,4448	222,4448	234,4748
Сторонні землі	5961,6165	6074,4631	6382,5856
у т.ч.			
з них: житлової і громадської забудови	107,5810	107,6651	107,6651
промисловості, транспорту, зв'язку, оборони та іншого призначення	548,7229	1016,1703	1016,1703
інші	5305,3126	4950,6277	5091,4502
Всього земель в межах плану	94933,0000	94933,0000	94933,0000

З поданої таблиці 2.4 видно, що загальна територія колишнього Добропільського району складає 94933,0 га, в тому числі найбільшу площу займають землі сільськогосподарського призначення – 82964,5958 га. Площа лісогосподарських земель на 2016 р. – 4099,7581 га; сторонні землі – 6382,5856 га. Динаміка зміни площ сільськогосподарських угідь представлено на рисунку 2.4.

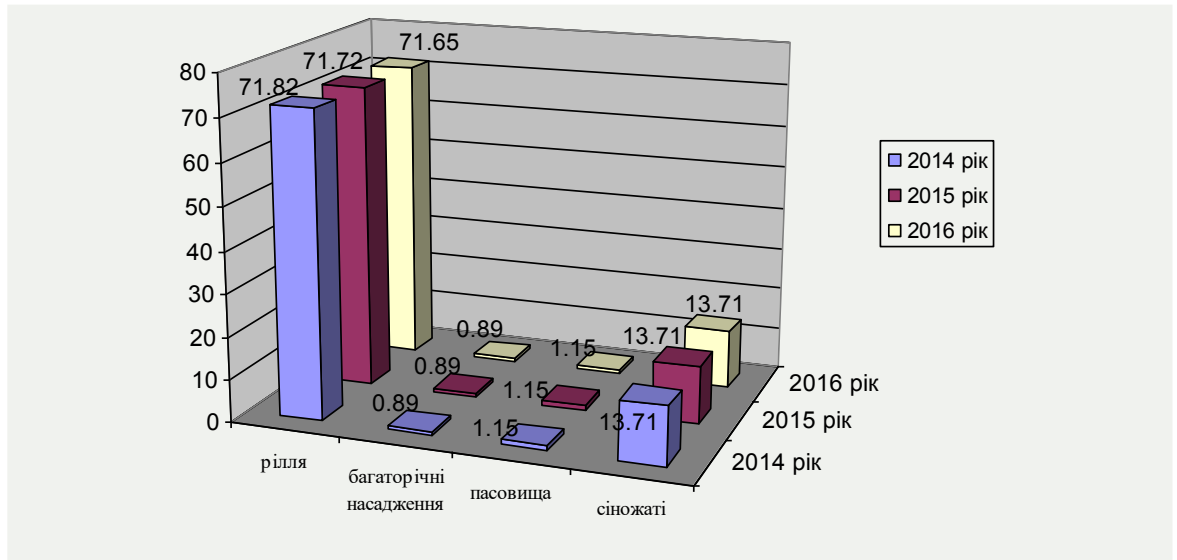

Рис. 2.4. Динаміка зміни площ сільськогосподарських угідь, %

Як видно на діаграмі (рис. 2.4) за останні три роки сільськогосподарські угіддя зазнали незначних змін, лише площа ріллі з 2014 по 2016 роки зменшилась на 164,4415 га.

Далі проаналізуємо стан використання земель на території колишнього Добропільського району Донецької області за землевласниками та землекористувачами (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Розподіл земель на території колишнього Добропільського району Донецької області за землевласниками та землекористувачами

Землі, землекористувачі та землі державної власності не надані у власність або користування		Сільськогосподарські підприємства (всього земель у власності чи користуванні)	Громадяни, яким надані землі у власність і користування	Всього земель в межах адміністративно-територіальних одиниць
Станом на 01.01.2014 р.	Кількість землевласників	50	149	-
	Загальна площа, га	40130,3386	10692,4709	94933,00
Станом на 01.01.2015 р.	Кількість землевласників	54	161	-
	Загальна площа, га	39535,5784	11039,2927	94933,00

Продовження таблиці 2.6

Станом на 01.01.2016 р.	Кількість землевласників	55	168	-
	Загальна площа, га	39940,1362	10907,0432	94933,00

Як видно з даної таблиці, найбільшу площу на території колишнього Добропільського району займають землі сільськогосподарських підприємств – 39940,1362 га. З 2014 по 2016 роки площа, яку займали сільськогосподарські підприємства зменшилась на 190,2024 га. Кількість громадян, яким земля надана у власність і користування – 168 і це становить 10907,0432 га, порівняно з 2014 роком кількість громадян, яким надані землі у власність і користування збільшилась на 19 чоловік, а площа збільшилась на 214,5723 га.

Стосовно форм власності можна сказати, що на території колишнього Добропільського району переважає приватна форма власності – 64714,4506 га, в той час як в державній формі власності знаходиться 29549,4943 га, а в комунальній – 669,0551 га (табл.2.7).

Таблиця 2.7

Розподіл земель за формами власності на території колишнього Добропільського району Донецької області

Форма власності	01.01.2014 р.		01.01.2015 р.		01.01.2016 р.	
	Площа, га	Питома вага, %	Площа, га	Питома вага, %	Площа, га	Питома вага, %
Державна	29967,7646	31,57	29645,2790	31,23	29549,4943	31,13
Приватна	64487,3125	67,93	64729,1805	68,18	64714,4506	68,17
Комунальна	477,9229	0,50	558,5405	0,59	669,0551	0,70
Всього:	94933,0	100,00	94933,0	100,00	94933,0	100,00

Наглядно порівняльна характеристика розподілу земель за формами власності на території колишнього Добропільського району Донецької області за 2014 - 2016 роки приведений нижче (рис. 2.5).

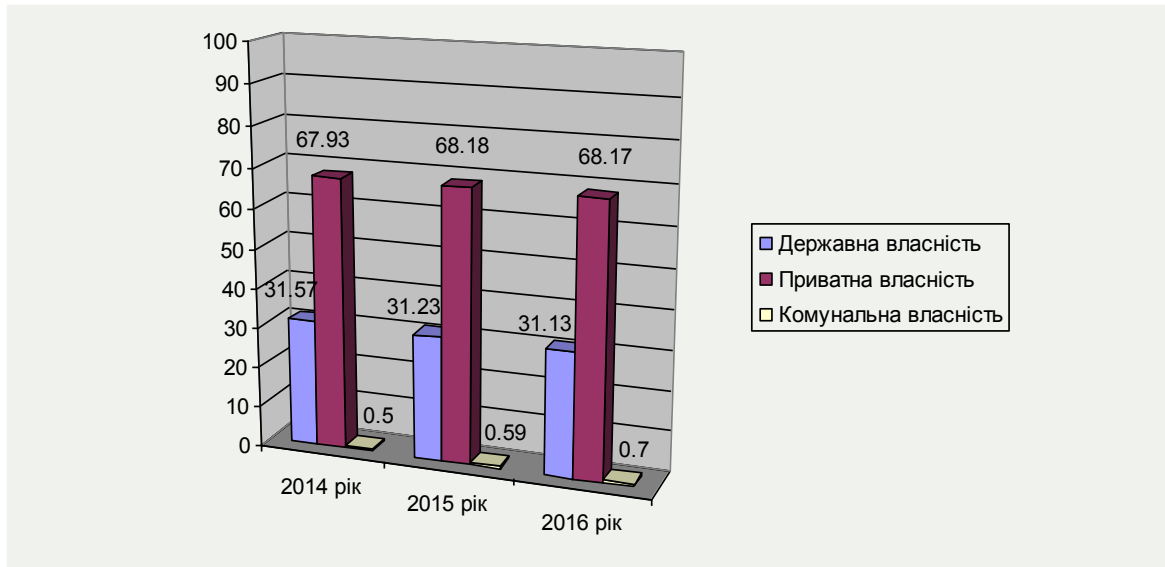

Рис. 2.5. Динаміка розподілу земель за формами власності на території колишнього Добропільського району Донецької області

На території колишнього Добропільського району виділяють 16 агровиробничих груп ґрунтів орних земель, дані представлені в табл. 2.8.

Для більшої наочності дані таблиці 2.7 представлено у вигляді кругової діаграми (рис. 2.6).

Таблиця 2.8

**Номенклатура агровиробничих груп ґрунтів орних земель
На території Добропільського району Донецької області**

Шифр агрогрупи	Назва групи	Бал бонітету	Площа агрогрупи	Питома вага, %
209л	Намиті чорноземи та лугово-чорноземні ґрунти легкоглинисті	46	7910,2569	11,63
65л	Чорноземи звичайні слабоеродовані легкоглинисті	51	45788,3483	67,32
60л	Чорноземи звичайні середньогумусні і малогумусні легкоглинисті	56	1557,5656	2,29
66л	Чорноземи звичайні середньо еродовані легкоглинисті	42	1489,5497	2,19
67л	Чорноземи звичайні сильно еродовані легкоглинисті	28	550,9293	0,81

Продовження таблиці 2.8

134д	Лугові та чорноземно-лугові несолонцюваті і слабо солонцюваті середньосуглинкові засолені ґрунти	39	686,9613	1,01
134л	Лугові та чорноземно-лугові несолонцюваті і слабо солонцюваті легкоглинисті засолені ґрунти	39	3455,2111	5,08
134е	Лугові та чорноземно-лугові несолонцюваті і слабо солонцюваті важкосуглинкові засолені ґрунти	40	2979,0993	4,38
143е	Лугово-болотні та мулово-болотні солончакові неосушені важко суглинкові ґрунти	23	1931,6534	2,84
211е	Рекультивовані ґрунти з насипним гумусовим шаром важкосуглинкові	37	251,6591	0,37
92д	Чорноземи на пісках не еродовані та слабоеродовані середньосуглинкові	39	312,8734	0,46
66д	Чорноземи звичайні середньо еродовані середньосуглинкові	32	122,4287	0,18
85л	Чорноземи не солонцюваті та слабо солонцюваті на щільних глинах слабо еродовані легкоглинисті	44	231,2543	0,34
160е	Солонці степні неглибокі та середньо глибокий солончакові важкосуглинкові	12	224,4527	0,33
65д	Чорноземи звичайні слабо еродовані середньосуглинкові	39	340,0798	0,50
86л	Чорноземи не солонцюваті та слабо солонцюваті на щільних глинах середньо еродовані легкоглинисті	36	183,6431	0,27
Всього			68015,966	100,00

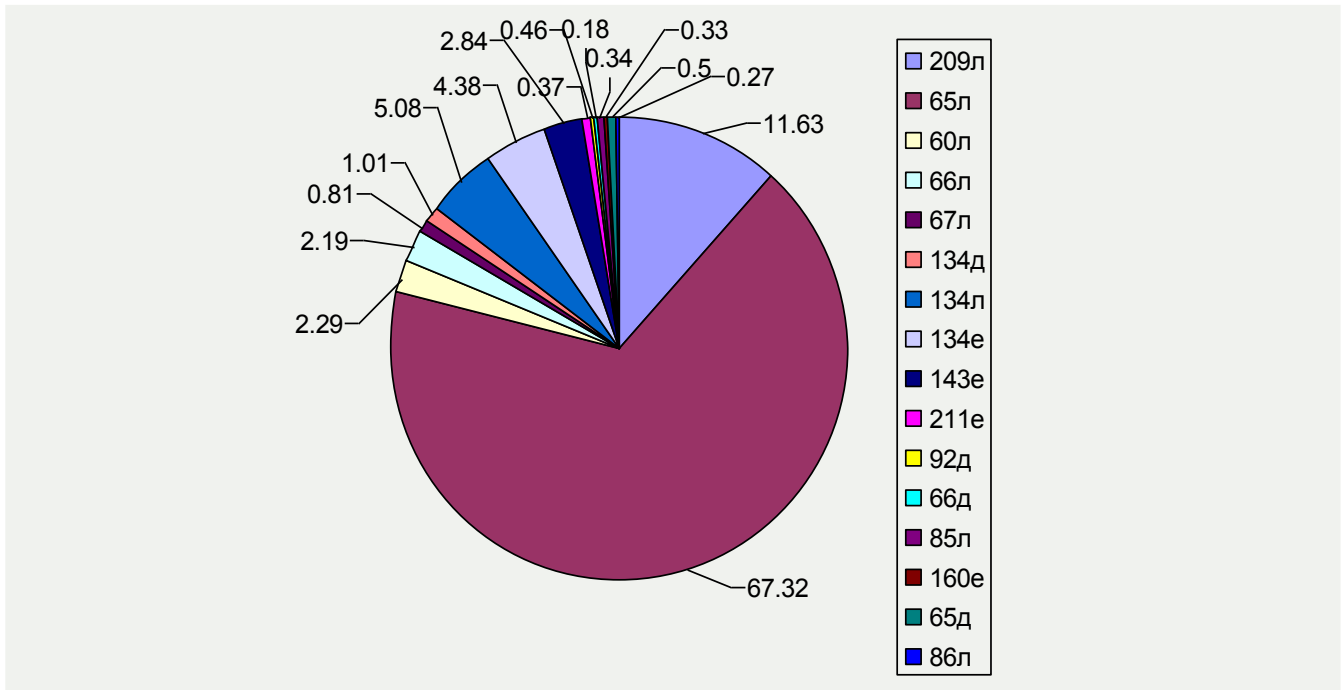

Рис. 2.6. Структура агровиробничих груп на орних землях на території колишнього Добропільського району Донецької області, %

Як бачимо, з таблиці 2.7 та рис. 2.6 найбільша за площею на території колишнього Добропільського району агровиробнича група 65л – 67,32% загальної площі орних земель району, що становить – 45788,3483 га. Також значну площу займає агрогрупа 209л – 7910,2569 га (11,63%)[15].

Висновок до розділу 2

Отже, виходячи з тієї інформації, що вдалося знайти та проаналізувати по Добропільській територіальній громаді, можна зробити такий висновок.

Площа Добропільського району складає 949,33 км² (3,6 % від загальної території Донецької області).

Рельєф району різноманітний. Поверхня його сильно порізана густою сіткою річкових долин, глибоких балок і ярів, також є гриви, горби і куполи. Клімат району помірно-континентальний. Переважаючий напрямок вітру – східний.

Наявність різноманітних форм рельєфу призвела до створення на них різноманітних видів ґрунтів. Переважаючими ґрунтами є чорноземи звичайні.

На території Добропільського району знаходиться: 1 селище міського типу, 62 сільських населених пунктів, із них 7 селищ і 55 сіл. Кількість сільських рад – 8, селищних – 1.

Найбільшу площу на території Добропільського району займають сільськогосподарські угіддя – 82964,5958 га (87,40 %), з них рілля – 68015,966 га (71,65%), багаторічні насадження – 842,90 га (0,89%), сіножаті – 1093,95 га (1,15 %), пасовища – 13011,7798 га (13,71%). Також значну площу займають ліси та лісовкриті площі – 4099,7581 га (4,32%).

РОЗДІЛ 3. ФОРМУВАННЯ ГЕОІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

3.1 Обґрунтування створення геоінформаційної бази для управління земельними ресурсами

Базовий простір створення єдиного інформаційного простору будь-якої держави – це розробка земельно-інформаційної системи держави (ЗІС).

Основа будь-якої земельно-інформаційної системи – територіальна прив'язка інфраструктури до топографічного плану території, оснований на даних земельного кадастру. Вирішення практичних задач, які потребують аналізу і оцінки комплексної інформації про інфраструктуру території в поєднанні з просторовими картографічними даними доцільно вирішувати за допомогою сучасних геоінформаційних технологій. Вони є базовими технологіями для функціонування земельної інформаційної системи. Такі технології забезпечують накопичення територіально-комбінованих даних, їх системний аналіз, інтерпретацію у вигляді картографічних зображень засобами машинної графіки.

Мета земельно-інформаційної системи – надання у будь-який час об'єктивної інформації про земельні ресурси, змінення їх стану, якості і структури, динаміки використання земель і землекористувань з метою розробки і реалізації раціональної державної земельної політики, створення сприятливого інформаційного, технологічного і нормативно-правового середовища для забезпечення переходу до стійкого розвитку економіки.

Головна задача ЗІС – створення динамічного багаторівневого інформаційного простору, в якому інформація про природно-географічне середовище, її антропогенної трансформації і соціально-економічних умовах життя населення була б представлена у своїй предметній відособленості і системному взаємозв'язку в часі і просторі, уніфікована і об'єднана на основі просторово-координатної єдності [17].

На прикладі Добропільської територіальної громади, зараз розглянемо агрогрупи ґрунтів, грошову оцінку земель під пасовищами, ріллею, сіножатями, багаторічними насадженнями, а також минулі старостинські округи на території Добропільського району, в минулому, наразі частина Покровського району Донецької області.

Почнемо зі старостинських округів. Наразі територія входить до Добропільської міської громади, яка була створена у 2020 році. На рисунку 3.1 зображено старостинські округи на території Добропільського району. Детальніше можна ознайомитись в Додатку А. Всього їх 5: Добропільський, Святогорівський, Ганнівський, Білицький, Світлівський.

Коротка характеристика кожного зі старостинських округів. **Добропільський** – адміністративний центр громади, місто Добропілля. Населення – 31 514 осіб. **Ганнівський** – включає село Ганнівка та прилеглі населені пункти. Населення – 1 268 осіб. **Світлівський** – охоплює селище Світле та кілька інших населених пунктів. Населення – 3 201 осіб. **Святогорівський** – адміністративний центр у смт Святогорівка. Населення – 3 283 осіб. **Білицький** – місто Білицьке, яке входить до складу громади. Населення – 8 768 осіб [18].

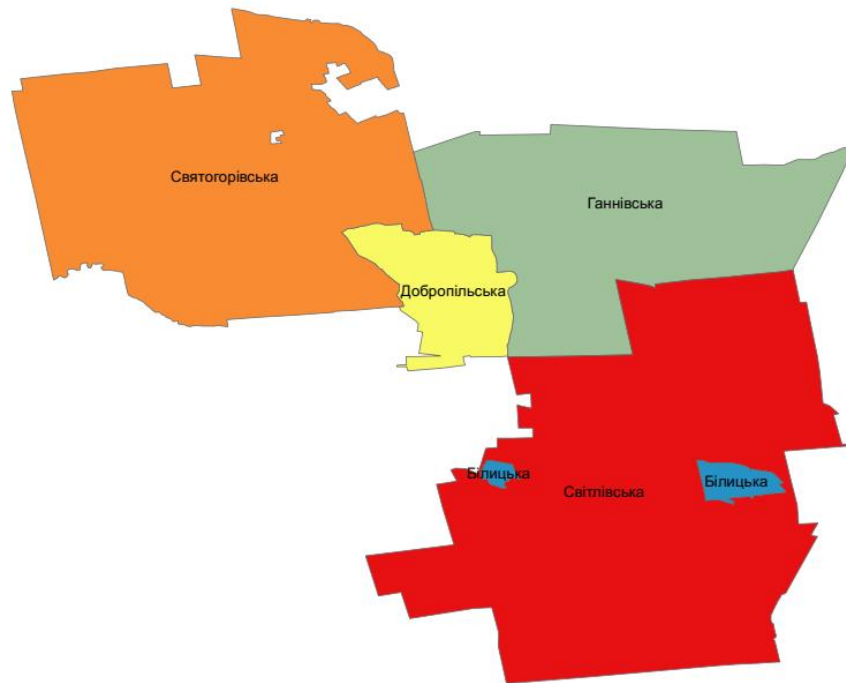

Рис 3.1 Старостинські округи на території Добропільського району

Далі розглянемо агрогрупи ґрунтів на території Добропільського району. В таблиці 3.1 надано експлікацію агровиробничих груп ґрунтів.

Таблиця 3.1

Експлікація агровиробничих груп ґрунтів

Шифр агрогрупи	Назва ґрунтів	Механічний склад	Ґрунтоутворення породи
134е	чорноземи звичайні середньогумусні легкосуглинкові	легкосуглинкові	лесовидні суглинки
134л	чорноземи звичайні середньогумусні легкосуглинкові	легкосуглинкові	лесовидні суглинки
140л	чорноземи звичайні середньогумусні середньосуглинкові	середньосуглинкові	лесовидні суглинки
143	чорноземи звичайні середньогумусні важкосуглинкові	важкосуглинкові	лесовидні суглинки
209е	чорноземи типові середньогумусні легкосуглинкові	легкосуглинкові	лесовидні суглинки

Продовження таблиці 3.1

209л	чорноземи типові середньогумусні легкосуглинкові	легкосуглинкові	лесовидні суглинки
215	чорноземи типові середньогумусні середньосуглинкові	середньосуглинкові	лесовидні суглинки
60е	чорноземи типові малогумусні легкосуглинкові	легкосуглинкові	лесовидні суглинки
60л	чорноземи типові малогумусні легкосуглинкові	легкосуглинкові	лесовидні суглинки
63л	чорноземи типові малогумусні середньосуглинкові	середньосуглинкові	лесовидні суглинки
65д	чорноземи типові малогумусні важкосуглинкові	важкосуглинкові	лесовидні суглинки
65л	чорноземи типові малогумусні важкосуглинкові	важкосуглинкові	лесовидні суглинки
65є	чорноземи типові малогумусні важкосуглинкові	важкосуглинкові	лесовидні суглинки
66е	чорноземи типові неглибокі легкосуглинкові	легкосуглинкові	лесовидні суглинки
66л	чорноземи типові неглибокі легкосуглинкові	легкосуглинкові	лесовидні суглинки
67е	чорноземи типові неглибокі середньосуглинкові	середньосуглинкові	лесовидні суглинки
67л	чорноземи типові неглибокі середньосуглинкові	середньосуглинкові	лесовидні суглинки
67є	чорноземи типові неглибокі середньосуглинкові	середньосуглинкові	лесовидні суглинки

На рисунку 3.2 зображено частину зображення агрогруп ґрунтів, на якій відображаються всі групи ґрунтів присутні на землях району. Детальніше з нею можна ознайомитися у Додатку В. Загалом зображено 18 агровиробничих груп ґрунтів.

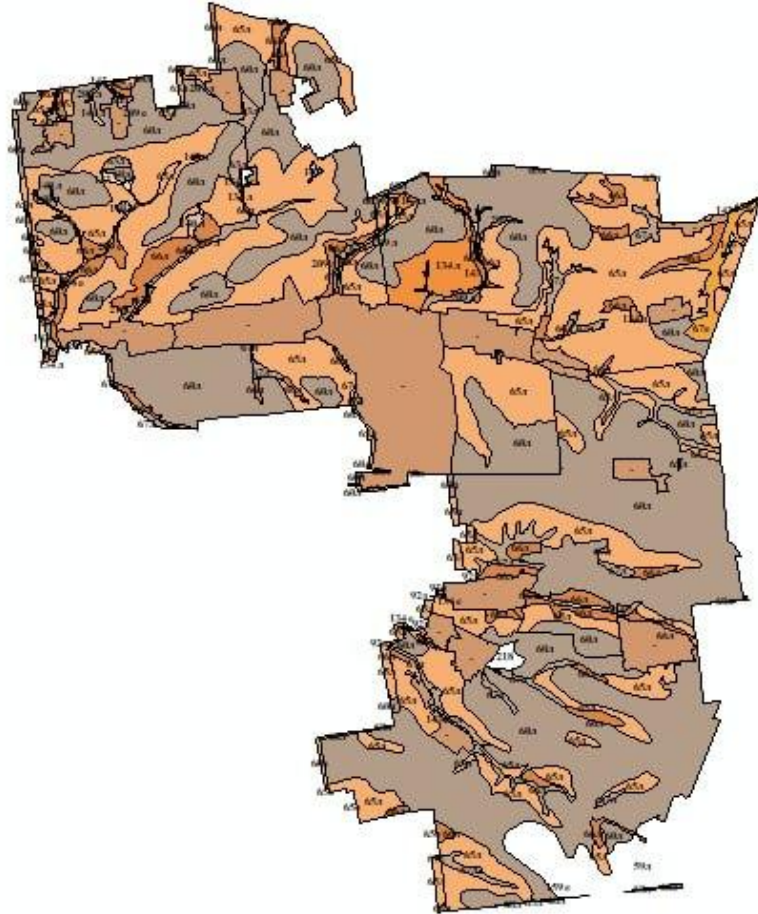

Рис.3.2 Агровиробничі групи ґрунтів на території Добропільського району

Далі перейдемо до грошової оцінки земель під пасовищами, ріллям, сіножатями та багаторічними насадженнями. Нижче наведено малюноки, котрі описують ситуацію, детальніше з нею можна буде ознайомитися в Додатку С, Додатку D, Додатку Е, Додатку F.

Перший малюнок (Рис. 3.3) описує пасовища, чим темніше колір тим вища ціна.

Другий малюнок (Рис. 3.4) описує рілля, зелений колір показує найдешевші варіанти, тоді як гарячо червоний найдорожчі.

Третій малюнок (Рис. 3.5) описує сіножаті, світліший тон свідчить про меншу ціну, темніший навпаки, більшу.

Четвертий малюнок (Рис. 3.6) описує багаторічні насадження, тут також світліший колір свідчить про нижчу ціну, темніший про більшу.

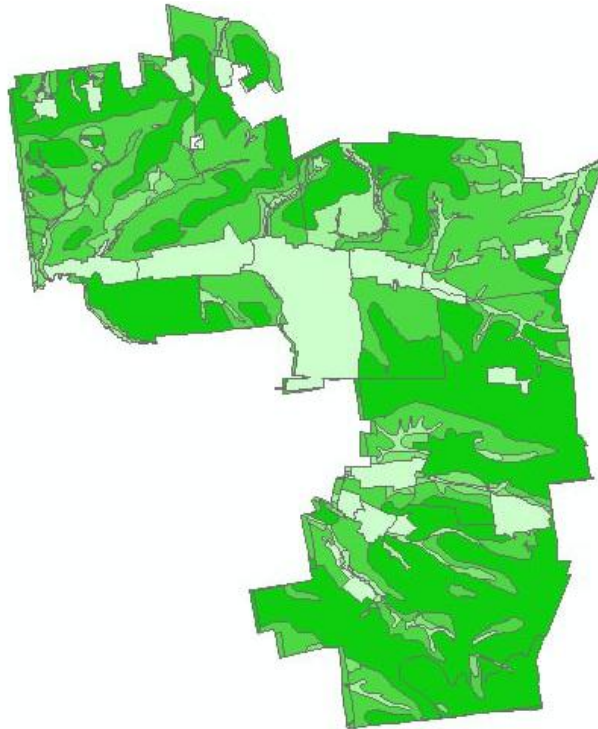

Рис 3.3 Грошова оцінка пасовища

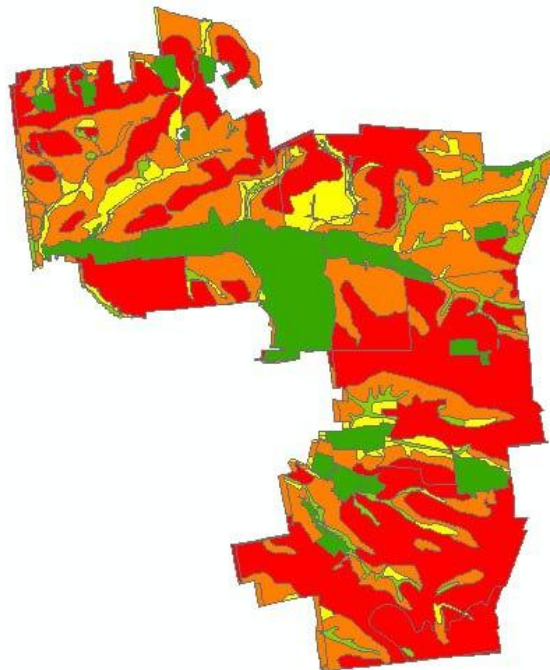

Рис 3.4 Грошова оцінка рілля

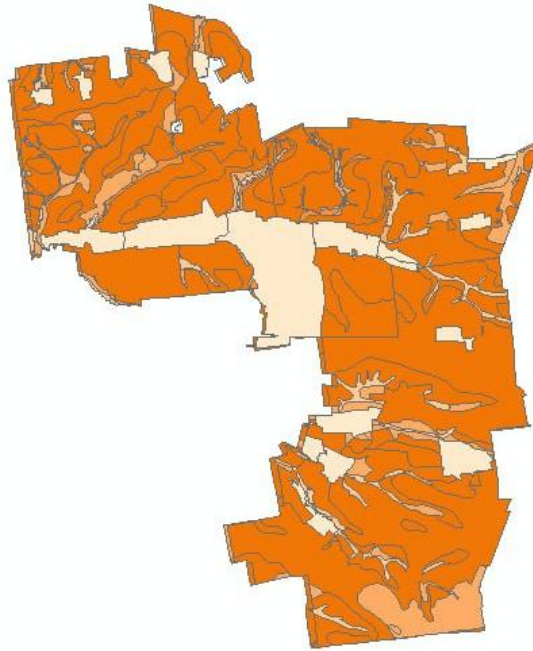

Рис 3.5 Грошова оцінка сіножаті

Рис 3.6 Грошова оцінка багаторічних насаджень

3.2 Аналіз ефективності використання земель на основі ГІС

Для формування інформаційно-аналітичного забезпечення моніторингу використання земель регіону об'єднаних територіальних громад шляхом застосування отриманих значень інтегральних показників та представлення його даних за регіонами запропоновано здійснити геоінформаційний аналіз використання земель ОТГ. Результатом аналізу є побудована ГІС-карта зі значеннями інтегральних показників використання земель об'єднаних

територіальних громад за регіонами, яка системно відображає регіональні характеристики використання земель ОТГ з урахуванням впливу просторових, містобудівних, інвестиційних і екологічних факторів.

Застосування інтегральних показників використання земель об'єднаних територіальних громад виконувалось з урахуванням обмежень за критеріями класифікації. Важливими умовами проведення аналізу є побудова алгоритму розподілу даних інтегральних показників за регіонами та визначення структури бази геоданих.

Особливістю застосування ГІС для аналізу та візуалізації інтегральних показників використання земель ОТГ є розробка схеми здійснення геоінформаційного аналізу. Обов'язковою складовою частиною схеми є моделювання впливу груп узагальнюючих показників, які формують інтегральний критерій використання земель ОТГ.

Запропонована схема складається з таких етапів:

- 1) моделювання узагальнюючих показників використання земель об'єднаних територіальних громад;
- 2) створення бази геоданих показників використання земель об'єднаних територіальних громад;
- 3) вибір просторової основи та прив'язка визначених показників за регіонами;
- 4) розподіл зон формування інтегральних показників використання земель ОТГ за регіонами;
- 5) здійснення аналізу інтегральних показників використання земель ОТГ за регіонами;
- 6) візуалізація даних аналізу інтегральних показників територіального розвитку використання земель регіону;
- 7) розробка шкали рівнів впливу інтегральних показників використання земель ОТГ;
- 8) взаємне порівняння та аналіз інтегральних показників використання земель ОТГ за територіальними ознаками;

9) отримання результатів та формування висновків щодо просторового розподілу інтегрального показника за регіонами.

Як показує розроблена схема, застосування геоінформаційних систем для моделювання, оцінки та аналізу інтегральних показників використання земель об'єднаних територіальних громад дає можливість сформувати інформаційноаналітичне забезпечення моніторингу на основі геопросторової інформації та створити основу для підвищення ефективності використання земель ОТГ. Отримана послідовність забезпечить здійснення моніторингу змін просторових характеристик земель ОТГ в регіоні.

Таким чином, отримані результати визначення інтегральних показників використання земель ОТГ дають можливість здійснити геоінформаційний аналіз та побудувати ГІС-карту використання земель об'єднаних територіальних громад.

Отже, розроблено ГІС-карту, що дозволяє сформувати інформаційно-аналітичне забезпечення моніторингу на основі значень інтегральних показників використання земель об'єднаних територіальних громад. Також дані представленої карти дозволяють здійснювати прогнозування напрямів використання земель ОТГ, порівнювати їх за територіальними ознаками та особливостями залежно від змін системних чинників (просторових, містобудівних, інвестиційних і екологічних).

Розроблено шкалу рівня інтегрального показника використання земель об'єднаних територіальних громад, яка визначена за значеннями відповідного інтегрального показника за регіонами України. Встановлено, що низький рівень інтегрального показника використання земель має більшість об'єднаних територіальних громад. У Донецькому регіоні, цей показник становить - 1,22, це низький рівень. На малюнку 3.7 можна детальніше ознайомитись також з показниками інших регіонів України.

Отже, керуючись ГІС-аналізом використання земель об'єднаних територіальних громад, слід зазначити, що більшість регіонів, Донецький не є виключенням та має низький рівень інтегрального показника використання

земель ОТГ. Це свідчить про гальмування територіального розвитку використання земель об'єднаних територіальних громад, розбалансування та різноспрямований характер впливу просторових, містобудівних, інвестиційних і екологічних факторів. Визначено низький рівень просторового забезпечення моніторингу використання земель ОТГ, відсутність системних дій щодо реалізації містобудівних та інвестиційних напрямів. За останні роки відбуваються позитивні зрушення щодо екологічного забезпечення використання земель об'єднаних територіальних громад. Проте екологічні заходи мають несистемний характер. Для забезпечення територіального розвитку запропоновано реалізувати методичні рекомендації щодо підвищення ефективності використання земель об'єднаних територіальних громад у контексті системних чинників (просторових, містобудівних, інвестиційних і екологічних) на основі сформованого інформаційно-аналітичного забезпечення моніторингу та застосування сучасного геоінформаційного інструментарію[19].

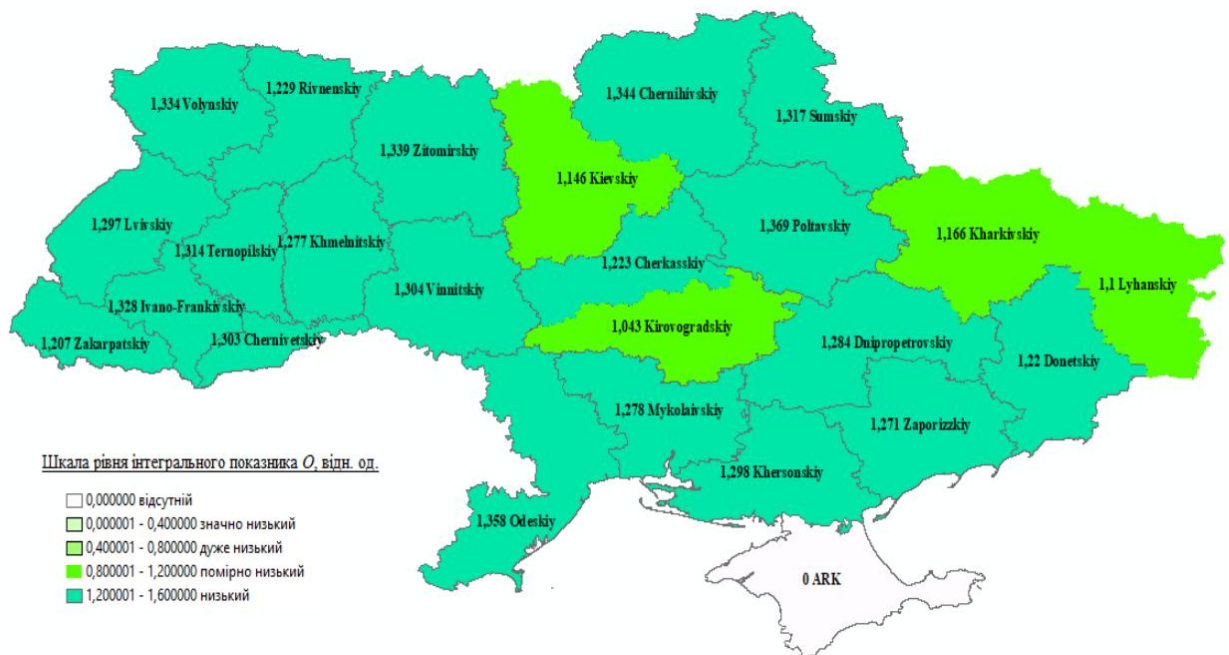

Рис 3.7 ГІС-карта використання земель об'єднаних територіальних громад за регіонами

3.3 Рекомендації щодо вдосконалення геоінформаційного забезпечення у сфері управління земельними ресурсами

Управління земельними ресурсами нерозривно пов'язане з ефективним використанням їх як головного національного багатства. Актуальність проблеми зумовлена тим, що стан земель постійно погіршується, земля деградує, знижується родючість ґрунтів, посилюються негативні процеси, відбувається забруднення навколишнього середовища та поглиблюється екологічна криза, що призводить до виснаження природних ресурсів. Усе це вимагає радикальної зміни ставлення до землі, використання рішучих заходів для запобігання негативним процесам (Рис. 3.8).

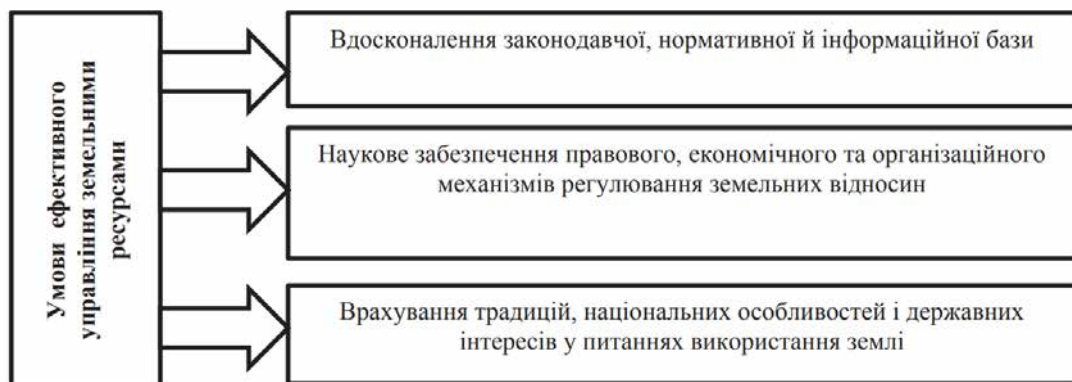

Рис 3.8 Основні умови ефективного управління

Для ефективного управління земельними ресурсами та прийняття рішень у сфері регулювання земельних відносин органам управління й іншим суб'єктам земельних відносин слід забезпечити надійну та оперативну інформацію про стан земельного фонду, динаміку його розвитку. Володіння необхідною об'єктивною інформацією дасть змогу органам влади планувати та прогнозувати розвиток земельних ресурсів, приймати ефективні рішення щодо раціонального використання земель. Для підвищення ефективності державного управління земельними ресурсами розроблення заходів щодо створення інформаційного середовища землекористування, використання та охорони земель стає особливо актуальним у контексті земельної реформи та визначення її подальших дій.

Вітчизняні вчені підкреслюють, що на сучасному етапі розвитку земельних відносин в аграрному секторі існує потреба в поліпшенні інформаційного забезпечення для ефективного управління сільськогосподарськими землями.

Управління земельними ресурсами в сільськогосподарських підприємствах потребує функціонування інформаційної системи даних про земельні ресурси в розрізі кожного суб'єкта управління, до складу якої входять усі ланцюги управління та шляхи руху потоків інформації. Важливе місце в системі управління належить оперативно-технічному та бухгалтерському обліку, який водночас із Державним земельним кадастром виконує роль організаційно-технічного механізму інформаційного забезпечення системи управління земельними ресурсами. Організація належного бухгалтерського обліку земельних ресурсів у сільськогосподарських підприємствах є необхідним елементом формування кадастрового обліку та розвитку ринку земельних ресурсів, оскільки саме облік є першоджерелом точної, неупередженої інформації, базою для здійснення правових угод із земельними ділянками та прийняття рішень щодо ефективного їх використання.

Стабільність у землекористуванні є перспективою достовірного інформаційного забезпечення управління земельними ресурсами в сільськогосподарських підприємствах для всіх учасників земельних відносин, що призведе до залученню інвестицій, а для землевласників це можливість отримання постійного прибутку за рахунок раціонального використання земельного ресурсу.

Наявність достовірної інформації є головним критерієм прийняття ефективних управлінських рішень у сфері використання та охорони земель на державному й регіональному рівнях. Земельно-реєстраційна система має бути доповнена показниками якості земель, їх оцінки та відобразити особливо цінні території, що сприятиме посиленню контролю державними

органами влади над станом використання та обліку сільськогосподарських земель[20].

Висновок до розділу 3

Виходячи з опрацьованої в третьому розділі інформації, можна виділити, що, геоінформаційні технології (ГІС) відіграють ключову роль у розумному використанні земель. Вони допомагають зібрати та аналізувати просторові дані, створювати точні карти та прогнозувати зміни у землекористуванні. Завдяки таким технологіям можна краще планувати використання земель, контролювати їх стан і приймати обґрунтовані рішення.

Аналіз земель об'єднаних територіальних громад (ОТГ) показав, що більшість регіонів України, зокрема Донецька область, мають низькі показники ефективності використання земель. Це свідчить про потребу в удосконаленні управлінських процесів, залученні інвестицій та екологічному моніторингу, щоб забезпечити сталий розвиток територій.

Окрім проблем раціонального використання земель, існують серйозні екологічні виклики: деградація ґрунтів, забруднення, зниження їхньої родючості. Все це впливає на сільське господарство, економіку і якість життя людей. Тому важливо впроваджувати новітні підходи до моніторингу земельних ресурсів та їх охорони.

Інформаційне забезпечення, зокрема кадастровий облік та бухгалтерія, є важливими елементами управління землями. Доступ до достовірних даних дозволяє контролювати ситуацію, планувати майбутнє та залучати кошти для розвитку територій. Правильна організація кадастрової системи допоможе зробити управління земельними ресурсами більш ефективним.

Отже, ГІС – це інструмент, який допомагає не тільки організувати управління землями, а й створити стабільний фундамент для економічного та екологічного розвитку.

ВИСНОВОК

У ході дослідження було обґрунтовано важливість геоінформаційного забезпечення в управлінні земельними ресурсами на прикладі Добропільської територіальної громади. Застосування сучасних геоінформаційних технологій дозволяє підвищити ефективність процесів моніторингу, аналізу та прийняття управлінських рішень щодо землекористування.

Було встановлено, що використання ГІС-технологій сприяє підвищенню прозорості та обґрунтованості розподілу земельних ресурсів, зменшенню ризиків нераціонального використання земель, а також створенню єдиної інформаційної бази для управління територією. Зокрема, аналіз кадастрових даних та геопросторових характеристик дозволяє розробляти оптимальні стратегії розвитку громади.

Практичне застосування геоінформаційного забезпечення у Добропільській територіальній громаді демонструє значний потенціал для удосконалення земельного менеджменту. Впровадження інтегрованих цифрових платформ сприяє автоматизації процесів, оперативному доступу до даних та підвищенню ефективності управлінських рішень.

Отже, результати дослідження доводять, що використання геоінформаційних систем у земельному управлінні не лише сприяє раціональному використанню територіальних ресурсів, але й забезпечує сталі економічне та екологічне розвиток громади. Подальші дослідження можуть бути зосереджені на удосконаленні методів просторового аналізу та інтеграції ГІС у смарт-управління територіями.

Також за результатами виконання бакалаврської роботи були отримані такі найбільш вагомі результати:

Сформовано у програмному забезпеченні ArcGIS, геоінформаційну базу старостинств, які утворюють територію Добропільської територіальної громади;

Створено агровиробничі групи ґрунтів на території Добропільської територіальної громади;

Створено картосхему показників нормативно грошової оцінки земель під ріллею в межах Добропільської територіальної громади;

Створено картосхему показників нормативно грошової оцінки земель під ріллею в межах Добропільської територіальної громади;

Створено картосхему показників нормативно грошової оцінки земель під сіножатями в межах Добропільської територіальної громади;

Створено картосхему показників нормативно грошової оцінки земель під багаторічними насадженнями в межах Добропільської територіальної громади

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Геоінформаційні технології [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступу: <https://surli.cc/ooznni>
2. Функції й галузі застосування ГІС і геоінформаційних технологій [Електронний ресурс] // Геокниги. – Режим доступу: https://geoknigi.com/book_view.php?id=578
3. Толчевська О.Є., Коняєв Ю.Г. ГІС технології в землеустрої [Електронний ресурс] // Київський національний університет будівництва і архітектури. – Режим доступу: <https://surl.lu/yohddb>
4. Новаковський Л.Я., Мартин А.Г., Новаковська І.О., Славін І.В., Скрипник Л.Р. Формування обмежень у землекористуванні засобами геоінформаційного аналізу при просторовому плануванні (на прикладі приаеродромних територій) [Електронний ресурс] // Український географічний журнал. – 2021. – №1. – С. 44-53. – Режим доступу: <UGJ-1-2021-44-53.pdf>
5. Кравчук І.І., Топольницький П.П. Інноваційні підходи до державного регулювання земельних ресурсів на основі ГІС-технологій [Електронний ресурс] // Eco-Science. – 2024. – №7. – С. 230-238. – Режим доступу: <https://surl.lu/awbgqr>
6. Конституція України [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
7. Про охорону земель [Електронний ресурс] // Закон України від 19.06.2003 № 962-IV. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15#Text>
8. Про оцінку земель [Електронний ресурс] // Закон України від 11.12.2003 № 1378-IV. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1378-15#Text>

9. Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв) [Електронний ресурс] // Закон України від 05.06.2003 № 899-IV. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/899-15#Text>
10. Про державний контроль за використанням та охороною земель [Електронний ресурс] // Закон України від 19.06.2003 № 963-IV. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/963-15#Text>
11. Про добровільне об'єднання територіальних громад [Електронний ресурс] // Закон України від 05.02.2015 № 157-VIII. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text>
12. Про співробітництво територіальних громад [Електронний ресурс] // Закон України від 17.06.2014 № 1508-VII. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text>
13. Малоокий В. А. Нормативно-правове забезпечення управління земельними ресурсами територіальних громад [Електронний ресурс] // Держава та регіони. Серія: Державне управління. – 2019. – № 4 (68). – Режим доступу: http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/4_2019/42.pdf
14. Добропілля [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступу: <https://surli.cc/otgrzw>
15. Паспорт Добропільського району Донецької області [Електронний ресурс]: Портал Добропільської районної державної адміністрації – 2016. – Режим доступу: http://dobropolrda.blogspot.ca/p/blog-page_30.html.
16. Оцінка екологічної безпеки території Добропільського району Донецької області [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://diplomba.ru/work/131351>
17. Анопрієнко Т.В., Хвостенко К. Геоінформаційні та земельно-інформаційні системи – механізм державного управління земельними ресурсами [Електронний ресурс] // Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова. – Режим доступу: https://gis.kname.edu.ua/images/Files/7_anoprienko_2014.pdf

18. **Добропільська міська громада** [Електронний ресурс] // Громади України. – Режим доступу: <https://gromada.info/gromada/dobropilska/>
19. **Рудомаха А.В.** Геоінформаційний аналіз використання земель об'єднаних територіальних громад [Електронний ресурс] // Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: технічні науки. – 2019. – №5 (69), Ч. 2. – Режим доступу:
https://tech.vernadskyjournals.in.ua/journals/2019/5_2019/part_2/34.pdf
20. **Томашук І. В.** Удосконалення інформаційного забезпечення управління земельними ресурсами в сільськогосподарських підприємствах [Електронний ресурс] // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – Режим доступу: <https://surl.li/eitgzl>

ДОДАТКИ

